

OOSTVLAAMSCHE ZANTEN

MEDEDEELINGEN VAN DEN BOND DER OOSTVLAAMSCHE FOLKLORISTEN
Maatschappij zonder winstbejag

Secretariaat van den Bond :
L. VERLODT, Zalmstraat, 69, Gent
Penningmeester :
CL. TREFOIS, Bouwmeestersstraat, 39,
St-Amandsberg-Gent Postch. 111.318

Redactie van Oostvl. Zanten :
F. VAN ES,
Groendreef, 114, Lokeren
Cl. TREFOIS,
J. VERMEULEN & J. BOES

Een onbekend dokument over het Kinderen Alijns Hospitaal.

Te Gent staat op de Kraanlei het pittoreske en te weinig gekende Kinderen Alijns Hospitaal of Sinte Catharina's Godshuis. De gevels, vooral degene die uitgeven op de voornoemde lei, zijn wel erg verknoeid, maar er bestaat gegronde hoop op herstelling. Het hospitaal, — in zijn oorspronkelijken zin van « hospitium », d.i. plaats waar men herberg verleende en onderdak, dus geen ziekenhuis, — werd in 1363 gesticht, ten gevolge van een wonderlijken, zeer middeleeuwschen samenloop van omstandigheden.

Hier weze alleen er aan herinnerd dat de gebroeders Simon en Gozewin Rijn — van de gekende weversfamilie — veroordeeld werden tot stichting van dit Godshuis ter uitboeting van een moord door hen en hun manschappen gepleegd op den persoon van de gebroeders Hendrik en Zeger Alijns, van een vooraanstaande voldersfamilie. Dit zijn de « Kinderen Alijns » dus waarnaar de stichting nog steeds wordt genoemd. De moord had plaats in de Sint Janskerk gedurende het Heilig officie.

De ouders van de vermoorden, Simon Alijns en zijne vrouw Catharina Zilverberchs, stelden, ten bewijze dat alles vergeten en vergeven was, hun huis, gelegen op de huidige Kraanlei ter beschikking om er het bewuste godshuis, waarvoor de andere partij de noodige renten diende te stichten, in op te richten.

De abt van de Sint Baafsabdij — de Kraanlei lag op den linkeroever der Leie en hij bezat daar dus het patronaat — gaf op 23 Juli 1363 de noodige toelating tot het oprichten van de **kapel** met klok en toren. De kapel werd toegewijd aan Sinte Catharina, de patrones van Vrouwe Simon Alijns, de moeder der vermoorden; vandaar dat het godshuis ook de naam draagt van **Sinte Katharina's Godshuis**.

In 1366 waren reeds de eerste proveniers — een vrouw en twee mannen — in de stichting opgenomen.

Van 1366 tot 1513 bestaan er geen de minste gegevens meer over het wel of wee van dat hospitaal. Dan kennen we, gelukkig, uit de 16° eeuw weer een aantal feiten. Voor ons doel hier, volstaat het te zeggen dat het hospitaal op dat moment in een zeer vervallen toestand verkeerde, en in handen was van Lievinus Van Pottelsberghe en zijn vrouw, eene Lievina Van Steelandt, alsdan voogden over het godshuis als erfgenamen en bloedverwanten der Alijns.

Door hun toedoen, nu, werd het godshuis heropgericht; en herboren, beleefde het als het ware, een tweede stichting. De **kapel** werd heelemaal opnieuw heropgetrokken. Het is het gebouwtje dat thans nog, rechts, op den binnenkoer van het

hospitaal staat en dat, tot voor kort, tot schrijnwerkerswinkel (of -werkplaats) diende. Volgens de algemeen aanvaarde en vaststaande gegevens werd den 29 Mei 1543 — dus dit jaar juist 400 jaar geleden — den eersten steen gelegd van de nieuwe kapel en wel door het zoontje Van Pottelsberghe; en verder werd het bidhuis in 1546 door den Suffragaan van Doornik (Gent was toen nog geen bisdom) gewijd. In 1547 was ook het karakteristieke torentje, waarvan we eens terug hopen het gracieuse silhouet op de lucht geprofileerd te zien, af.

Wat de 17^e eeuw betreft, weten we alleen dat in die periode het altaar in de kapel werd vernieuwd, en dat een schilderij Sinte Catharina voorstellend er op werd aangebracht(1).

Voor de 18^e eeuw, is het alweer een blanco-geschiedenisblad.

Daarom zijn we gelukkig hier op dat blad toch een klein feitje te kunnen aantekenen. En wel dat in 1771, op den 25 November, men plechtig in het Godshuis den jubilee vierde van de **tweehonderdjarige stichting van de kapel.**

Zoo blijkt het immers uit het dokument dat we aanstonds zullen beschrijven en ook mededeelen.

Maar een tweehonderdjarig jubilee in 1771, voert ons — het kan toch niet anders — terug tot... in 1571.

En dat klopt niet met de vroegere gegevens die nochtans in het koper staan gedreven op de plaat thans in het Bijlokemuseum bewaard en die vroeger in de kapel zelf was aangebracht, en volgens dewelke de bouwperiode gaat van 1543 tot 1547.

En er bestaat, anderzijds, te Gent geen ander Catharinagodshuis dan het Kinderen Alijns Hospitaal. Het betreft dus wel, deze kapel.

Ze moeten dus in de tweede helft der 18^e eeuw niet heel juist gerekend hebben; wat toch te verwonderen is, want die plaat moet steeds in de kapel aanwezig zijn geweest. Welk is de reden waarom ze in 1571, dus 28 jaar te laat, den begindatum van den kapelbouw stelden? *Mysterie!*

In alle geval, zooals reeds bij de stichting, en zooals het voort heeft geduurd tot het einde toe in 1865 stond er toen ook aan 't hoofd van de proveniersters eene meesteres (de laatste in de rij was Angeline Lotte) en in 1771 heette deze « meesterigge », Caroline Baert. Ook dat leert ons het stuk.

Het bewuste dokument nu, — dat in 't bezit is van den Heer Antoon De Meyer, Gent, en met wiens welwillende toestemming wij het hier bekend maken, waarvoor onzen besten dank —, is een stevig blad papier, groot, nu nog, 39 1/2, × 49 cm.; want rondom werd een rand afgesneden. Het is klaarblijkelijk ingelijst geweest. Het bevat een jubeldicht ter gelegenheid van die viering gemaakt, en door de « meesterigge » aangeboden. Van boven prijkt de in groote kapitalen gestelde titel, en daaronder in twee kolommen de tekst. Het geheel is omkransd door blauwe arabesken met daarin verspreid roode en purperen bloemen; rozen, tulpen en maagdepalm. Ten hoofde moet er, in 't midden, een beeltenis van de Heilige Catharina hebben gestaan; alleen het gebroken rad — het Kathrienewiel —, een onderdeel van de roode kleedij en een banderol met opschrift S. Catharina is nog zichtbaar. De rest is weggeknipt.

Tusschen de twee kolommen der verzen staat het volgende jaarschrift geschreven: **Het heYDens VoLCK Moest hler Voor Catharina bUYgen.**

En onderaan het gansche gedicht, over de volle breedte der twee kolommen, een tweede chronogram: **De JUBel Croon WorD U heDen gesChonken.**

Hier volgt nu de tekst zelve van het jubelschrift. Het verhaalt ons de geschiedenis en de marteldood van Catharina. Een treffend achtiendeeuwsch gelegenheidsgedicht.

(1) Over het terug vinden, in Maart 1942, van deze verloren gewaande schilderij, dank zij den speurzinn van ons medelid, den Heer J. V. De Raedt, wordt hier wel eens nader bericht.

J U B E L F E E S T
DIE GEVIERT WORD IN DE WYT VERMAERDE
CAPELLE VAN DE H. MAGET EN MARTELARESSE
CATHARINA,
OVER HET TWEE HONDERTJAERIG JUBELE
DER STICHTINGE VAN DE VOORSEYDE CAPELLE BINNEN GEND
DEN XXV. NOVEMBER 1771

Opgedragen door de meesterigge Carolina baert, en hare medesusters, ter glorieuse gedachtenisse der fondateurs en fondeterssen van desen godtshuyse.

Zoo wonderbaer is God in alle zyne werken,
 Gelyk in t leven van Cath'rina is te merken;
 Zy is uyt ed'len Stam, van Koninglyk Geslacht
 In Alexandriën ter weireld voord gebracht.
 Maer door den roep van God is zy zoo verr' gekomen,
 Dat zy het waer Geloof met vreugd heeft aangenomen,
 En ook het waere Doopsel CHRISTI heeft ontfaan,
 Gelyk gy in haer leven breeder kont verstaen.
 Naer dat zy was gedoopt, is God by haer verschenen,
 Dan is de duysternis van haer geheel verdwenen,
 Dan is het eeuwig Licht geworteld in haer hert,
 Dat zy niet meer en vreest voor een'ge weirelds smert.
 Den Keyser Maximinus, die dien tyd regeerde,
 Gaf uyt voor een gebod, aen wie daer aen manqueeerde,
 Offrande te gaen doen, 't zy jong, oud, kleyn oft groot
 Aen de afgodery op straffe van de dood.
 Cath'rina dit vernam zy tot den Keyser trede,
 Sprak hem vrymoedig aen met zoo gebonde rede,
 Hoe dat hy was verblind van Afgodist te zyn,
 Dat hy hem en zyn volk bragt in de helsche pyn.
 Den Keyzer was beroerd wilde geen woord meer spreken,
 Ging voort met het vuyl werk der afgodens gebreken;
 Laet myn' offrande doen, die ik hebb' meegebracht,
 En ik zal u alsdan vraegen nae uw geslacht.
 Naer dat hy had gedaen zyn' offerand' met romen
 Heeft hy Cath'rina by zig in 't Paleys doen komen;
 Zegt nu wie dat gy zyt, wat woorden gy daer spraekt,
 Nu hebb' ik meerd'ren tyd, myn offerand' is gestaekt.
 Dan heeft Cath'rina Maximinus aen gaen spreken,
 Zy was met liefde Gods zoo in haer hert ontsteken,
 Dat zy hem niet en vreest, dat zy hem niet en acht,
 Dan heeft zy hem terstond dees reden voorgebracht.
 Myn geslacht is genoeg bekend in uwe Steden,
 En dat ik Christen ben, bekenn' ik u op heden,
 Myn naem is Catharin', ik ben vol eer en rom,
 Want CHRISTUS JEZUS die is mynen Bruydegom.
 Myn leven hebb' ik meest doorbragt in het studeren,
 Om de Rethoric' en Philosophi' te leeren,
 Die kenn' ik in den grond, dit dient tot een besluyt,
 Ik maek' u ook bekend dat ik ben CHRISTI Bruyd.
 Den Keyzer merkende, dat hy was overtroffen,
 Ontbied hy uyt zyn land de wyste Philosophen.

Tot vyftig in 't getal, mannen vol kloeken moed,
 Wiens leere Catharin' getrapt heeft met den voet.
 Een' menigte van volk quam daer van alle kanten
 Om t' hebben het gehoor van deze disputanten,
 Het was voor hun een schand te komen uyt hun land,
 Om door een' Vrouw persoon te worden overmant,
 Maximin als verwoed raezende van coleire,
 Heeft met een grammen moed al hunne dood gaen zweiren,
 Hun vonnis wierd gemaekt, sententi' was ter hand,
 Dat zy moesten te saem levendig zyn verbrand.
 Ook meest om dat hy zag dat hun verstand manqueeerde,
 En dat het waer Geloof van CHRISTUS daer floreerde;
 Cath'rina gaf hun moed, toond' hun de waerheyd klaer,
 Zoo dat zy voor 't Geloof stierven als Martelaer.
 Naer dat het was geëynd met deze droeve zaeken,
 Heeft hy weer een begin met Catharin' gaen maeken;
 Hy wilde dat zy ded' offrande aen den Afgod;
 Maer zy begeirde niet, zy hield met hem den spot.
 Dan dede den Tyran de jonge Maegd ontkleeden,
 Hy deed haer geesselen van boven tot beneden
 Met ossen zenuwen, t welk is onmenschelyk
 Maer deze jonge Maegd verdraegt verdueliglyk.
 Naer dit torment wierd zy in den kerker gesmeten
 Voor twaelf dagen lang, dat zonder drank oft' eten,
 God zond een Engel daer, die haer spysde terstond,
 Zyn godelyke kracht maekte haar heel gezond.
 De Keyzerinne zelf, trok zy tot 't waer geloove,
 Zoo dat al stille quam d'afgodery te dooven,
 Twee honderd van het volk bekeerden hun met een,
 Zoo dat in deze Stad voor een mirakel scheen.
 Als wanneer den Tyran bemerkte en wel bevatte,
 Dat zyn vrouw Christen was met twee honderd soldaten,
 Zonder een weynig tyd hem daer in te beraen,
 Deed hy hun al te gaer het hoofd van 't lichaem slaen.
 Wanneer hy ook vernam Cath'rina nog te leven,
 Heeft hy vreeder torment noch tegen haer bedreven,
 Hy deed haer binden op twee raderen te saem,
 Om door het draeyen dan te scheuren haer lichaem.
 Ziet een Mirakel Gods is daer terstond gebleken,
 Men zag die raderen te saem in stukken breken,
 Zoo dat daer wierd gedood ook menig Afgodist.
 Dan dochte den Tyran, dit is al tyd verquist,
 Dan is de razerny' hem in den kop geklommen,
 Dan heeft hy vastelyk met haest voor hem genomen,
 Zonder uytstellig werk, zonder lang te beraen,
 Heeft hy Cath'rina ook doen 't hoofd van 't lichaem slaen.
 Noyt vreederen Tyran en is hier schier gevonden,
 Als dien Maximinus, veel dulder als de honden,
 Veel felder als een leeuw, oft' als een and're beest,
 Waer onder Catharin' aen God gaf haeren geest.
 Maer als zy nu den slag voor CHRISTUS ging aanveirde,
 En dat haer heylig hoofd en lichaem viel op d'eirde,

God zyn mirakel deed voor Cath'rin zyne Bruyd,
Men zag' er niet als melk loopen ten wonden uyt.
Gods Engelen terstond zyn op d'aerde gekomen,
En hebben met eerbied haer lichaem opgenomen,
Zonder dat iemand zag oft' weten kond' van wie,
Zy is begraven op den Berg van Sinaï.

Het leek ons interessant dit folkloristisch dokument mede te deelen, dat ons laat zien hoe vroeger zooals nu, bij feestviering, de volksche dichtvaardigheid steeds haar, natuurlijk rijmrijk, woordeken moest meespreken.

JOS. VERMEULEN.

Bondsleven.

JAARLIJKSCHE ALGEMEENE VERGADERING

op Zondag 31 October 1943.

Lokaal : Leeszaal van het Stadsarchief, Abrahamstraat, 13, Gent.

A g e n d a :

1. Openingsrede door den Heer Fernand Van Es, bondsvoorzitter.
2. Lezing door den Heer Prof. Dr Paul De Keyser: Proeve van ontleding van een Volkskunstvoorwerp uit een Gentsche verzameling.
3. Jaarverslag en verslag over de prijsvragen Alfons De Cock 1942, door den Heer Lodewijk Verlodt, sekretaris.
Uitreiking der diploma's.
4. Verkiezingen :
 - a) van een beheerder, in vervanging van den Heer Prosper Luyckx, ontslaggever. Kandidaat: de Heer Dr Henri Nowé, lid der Bestuurscommissie van het Museum voor Folklore;
 - b) van vier beheerders, in vervanging van de Heeren Julien Boes, Gabriël Celis, Fernand Van Es en Lodewijk Verlodt, uittredend en herkiesbaar.
5. Jaarverslag van den Heer Clemens Trefois, penningmeester.
Rekening 1942. — Begrooting 1944.
6. Lezing door den Heer Advokaat Jos. Vermeulen: Iets over de Balsamieren en hun Blomme.
7. Rondvragen en suggesties.

De zitting wordt te 10 u. onder voorzitterschap van den Heer Van Es, bondsvoorzitter, als open verklaard.

Deze hield de volgende rede :

DAMES EN HEEREN,

Ik heet U hartelijk welkom op deze algemeene vergadering, de derde en, laten wij hopen, de laatste in oorlogstijd. Ik dank U zeer voor Uw talrijke opkomst. Het is een bewijs dat U onze werking blijft waardeeren en er belang blijft in stellen. Een sterke steun is het voor het Bestuur, wanneer de leden hem hun volle vertrouwen schenken en dat dit vertrouwen bestaat, daarvan wil ik U twee typische voorbeelden geven.

Ons oud en trouw lid, de Nestor der Oostvlaamsche Folkloristen, de heer Lodewijk Lievevrouw-Coopman, heeft ons een zestal handschriften geschonken, uitgebreide studiën over Gentsche liedjeszangers en volksliedjes, ook een specifiek Gentsch tooneelstuk, met folkloristischen inslag, om dit alles te publiceren na den oorlog, wanneer de papier-schaarschte niet meer remmend op onze uitgaven zal werken.

Een ander lid, wiens naam ik voorloopig wil verzwijgen, verplicht naar het buitenland te gaan werken, laat ons per testament zijn talrijke belangwekkende heemkundige nota's over zijn geboortedorp en de aanpalende gemeenten na.

Moge de eerste nog de publicatie zien van zijn geschonken studiën, als de bekroning van zijn werkzaam leven gewijd aan de studie van de Gentsche volks taal en van het Gentsche volksleven! Dat wenschen wij hem van ganscher harte. Wij hopen tevens dat

er nooit gevolg zal moeten gegeven worden aan de wilsbeschikking van den tweede en dat hij behouden en vooral gezond binnenkort naar zijn geboortedorp zal mogen terugkeeren, om er stil voort te werken aan zijn geliefkoosde studiën : de geschiedenis en de heemkunde.

Niettegenstaande den droeven oorlogstijd, die zwaarder en zwaarder weegt op al de takken van de menschelijke bedrijvigheid, mag ik gerust zeggen dat wij onze werking onverpoosd hebben voortgezet : ons tijdschrift mag blijven verschijnen, alhoewel voortaan maar om de drie maanden en met een beperkt aantal bladzijden; het aantal medewerkers is vermeerderd en de inhoud blijft steeds op peil; onze voordrachtenreeksen genieten steeds veel succes en worden voortgezet; de verzamelingen in het Folklore-museum groeien stil aan, de catalogus op steekkaarten van onze bibliotheek is opgemaakt. Dit jaar, voor de eerste maal sedert de stichting van het Alfons De Cock-fonds, kwamen drie antwoorden binnen op de uitgeschreven prijsvraag, wat getuigt dat de folkloristen, trots alles, toch blijven voortwerken. Vermelden wij hier nog de prestaties van het Spelleken van de Folklore, die alhoewel meer bepaald het werk van één onzer leden, nl. van onzen conservator, den heer Boes, dien ik hier openbaar bedank, toch ook tot de werkzaamheden van onzen bond mogen gerekend worden. Maar over dit alles zal onze onvermoeibare sekretaris, de heer Verlodt, nog meer uitweiden in zijn jaarverslag.

Dit jaar betreurden wij het verlies van den verdienstelijken verteller voor de jeugd en pedagoog Alexis Callant, gestorven op 23 Maart 1943, en van Alfons Van Aise, den bekenden Gentschen pasteibakker, die een vakkundige bijdrage over « De Pasteibakkerij in het Volksleven » liet verschijnen in ons tijdschrift, gestorven op 17 Augustus 1943.

Dat zij beiden in vrede rusten.

Ik vraag een oogenblik ingetogenheid om hun nagedachtenis te huldigen.

DAMES EN HEEREN,

Indien mijn oproep tot U gericht op de laatste algemeene vergadering betreffende onze openbare voordrachten werd beantwoord, zoodat ons publiek steeds aangroeit en het aantal sprekers vermeerderd, mag ik niet hetzelfde zeggen wat de medewerking der leden aan onze Oostvlaamsche folkloristische Bibliografie betreft. Voor dit werk staat de hoofdredacteur van ons tijdschrift, om zoo te zeggen, nog gansch alleen en nochtans op dit gebied vooral is samenwerking noodzakelijk. Zooals ik U reeds verleden jaar aantoonde, kan de hoofdredacteur niet ieder lokaal of gewestelijk blad of tijdschrift lezen, ja, zelfs ontvangen en ik voegde er toen bij : « Nochtans in deze bladen ligt dikwijls, onder veel kaf, heerlijk koren op folkloristisch gebied verborgen. Vergeet niet dat de kleinste, schijnbaar niets beduidende bijzonderheid voor de wetenschap die wij beoefenen, zooals voor vele andere trouwens, zeer belangrijk kan zijn. Daarom doe ik nogmaals beroep op Uw medewerking. Zendt naar het adres van den hoofdredacteur van Oostvlaamsche Zanten wat U op folkloristisch gebied vermeld vindt in bedoelde bladen. Desgewenscht worden deze, na inzage, teruggestuurd. »

Het weze mij toegelaten dien oproep te vernieuwen, met de hoop dat ik ditmaal niet aan doovemans deur zal kloppen. Indien ik zoo aandrings is het omdat de bibliografie in deze tijden van specialiseering onmisbaar geworden is voor het beoefenen van alle wetenschap. De enkele korte bijdragen, die daarover verschenen zijn in ons tijdschrift, hebben reeds tientallen navorschers geholpen; dit getuigen de talrijke brieven die ik in verband daarmee ontvangen heb. Nochtans, wij zijn er zelf van bewust, zijn de verschenen lijsten nog zeer onvolledig. Oorzaak : gebrek aan medewerking.

Wij verwachten dan ook dat U uw steentje zult willen aanbrengen tot het optrekken van dit gebouw, de Oostvlaamsche folkloristische Bibliografie, dat slechts een vleugel is van het groot monument der Nederlandsche folkloristische Bibliografie. Door de samenwerking van allen wordt de wetenschap, de cultuur van een volk bevorderd.

Ik richt ook een krachtigen oproep tot de leden voor het verzamelen van alles wat betreft de oorlogsfolklore. Niet alleen mondelinge documenten : sagen, humoristische vertelsels en anecdoten, raadsels en liedjes dienen verzameld, maar ook stoffelijke documenten : voorwerpen allerhande, prenten, kaarten, enz. met betrekking tot de oorlogsfolklore. Zeker, gelet op de huidige omstandigheden, kan alles niet gepubliceerd of tentoongesteld worden, maar, eens de oorlog gedaan, zal zooveel daarvan, onschatbare documenten misschien, vergeten of verloren zijn. Nu dat wij de gelegenheid hebben die te verzamelen, moeten wij die waarnemen en het nageslacht zal ons dankbaar zijn.

Wij ontvingen de volgende verontschuldigungen : Heeren Marcel Casteleyn uit Brugge, Gabriël Celis, Henri Bernard de Tracy, Jules Mahy, allen uit Gent, Pauwels, uit Deinze, Dr Nowé, uit Gent, Dr Gust Thiry, uit Aalst, Clemens Trefois, uit Gent II/S en Ferdi Van de Vijver, uit Antwerpen.

Daarna houdt de Heer Prof. Dr Paul De Keyser, eerevoorzitter van den Bond, de volgende lezing :

Proeve van ontleding van een Volkskunstvoorwerp uit een Gentsche verzameling.

De proeve van Volkskunstwerkontleding betreft twee bebeeldhouwde struisvogeleieren uit Gentsche collecties.

Na een inleiding over de Folklore van het ei in 't algemeen en van het struisvogelei in het bijzonder, het laatste vooral in verband met de Afrikaansche Folklore, ontleedde de spreker beide specimina van Volkskunst.

Hij besprak de verschillende motieven, die op de schaal van de reuzeneieren werden aangebracht: de hieratische figuren op den talisman van Egyptische afkomst; het bruidspaar, de huwelijksboot, het fantazieblazoën op het huwelijksgeschenk van een Nederlandsch zeeman. Hij deed vooral de verschillen uitschijnen tusschen beide producten van de volkskunst en onderstreepte de kwaliteiten van een echt volkskunstwerk, zooals dit huwelijksgeschenk van een matroos, dat uit de XVIIIe eeuw dagteekent.

Prof. De Keyser spreekt den wensch uit dat meer dergelijke staaltjes van volkskunst uit particuliere collecties door photos en vakkundige beschrijvingen zouden bekend worden gemaakt.

Al te dikwijls gaan kostbare voorwerpen van volkskunst, na verloop van tijd, door onbegrip van de bezitters, reddeloos verloren.

Een archief van photo's en teekeningen van Folkloristische voorwerpen, in Gentsch openbaar en particulier bezit, zou een aanwinst zijn voor ons Museum voor Folklore.

Deze zeer interessante voordracht werd warm toegejuicht en spreker, die alvast een serie interessante foto's van het bewust struisvogelei, ter neerlegging in het archief van den Bond, schonk, werd door den voorzitter van harte gelukgewenscht en bedankt.

Heer Lodewijk Verloot droeg alsdan als volgt het jaarverslag voor:

MEVROUWEN, MIJNE HEEREN,

Weer is een welgevuld dienstjaar voorbij en ik sta hier terug voor U om te trachten U, zoo getrouw mogelijk, de bijzonderste wetenswaardige voorvallen in het Bondsleven mede te deelen.

Het aantal onzer aangeslotenen is nu ruim de 300 voorbij en nog steeds melden zich nieuwe leden aan. Dit is buitengewoon aanmoedigend en tevens een belofte voor de toekomst.

Wij van onzen kant doen al wat in onze macht ligt om alles zoo aantrekkelijk en opvoedend mogelijk te maken en voelen ons waarlijk gelukkig als wij kunnen vaststellen dat ons streven begrepen en naar waarde wordt geschat.

Onder financieel oogpunt staan wij er nog steeds goed voor, dat zult U duidelijk vernemen uit het verslag, dat onze penningmeester Heer Clement Trefois, U straks zal voorleggen.

Oostvlaamsche Zanten moest dit jaar terug niet onderdoen voor de vorige jaargangen en wij zijn ervan overtuigd dat U er ten volle over voldaan zijt.

Als bijzonderste artikels en studiën verschenen onder meer:

De legende van de Hooftbrugge te Gent: « *De vader door zijn zoon onthoofd* », door Prof. Dr Jan Gessler.

De Gentenaars en de processie van Doornik, door Dr Henri Nowé.

Sint Bertulfus, beschermheilige van Gent en klopgeest, door Heer Fernand Van Es.

Bij de honderdste verjaring van de Gentsche Feesten (1843-1943) door Prof. Dr Paul De Keyser.

Over reglementatie en controlediensten, door Heer Albert Buvé-Pauwels.

Kerkpatronen, Bedevaartplaatsen en Devotieoorden in Vlaanderen, (5e bijdrage), door Advokaat Jos. Vermeulen.

De bijnamen der Gentenaars, door Lod. Lievevrouw-Coopman.

Uit de inventaris van het Folklore-Museum. Wolfijzers en schietgeweren, door Prof. Dr Paul De Keyser.

Waassche barden en liedjeszangers, door Heer Albert Buvé-Pauwels.

Verklaring en oorsprong van een twaalfstal Vlaamsche spreekwoorden en Gezegden, door Lic. Rosa Minnaert.

Een Zwerverstypie uit Steenhuize-Wijnhuize, door Eerw. Heer Alberic Vanden Abeele.

Nota's aan de hand van mirakelen over den bouw van een kerk te Oudenburg, in de XIe eeuw, door Drs Maurits Gyseling.

Daarbij nog *Zanten, Oorlogsfolklore, Bibliographie, Bondsleven, Boekbespreking, In Memoriam's*.

Dit jaar werden door onze zorgen twee interessante boeken uitgegeven, namelijk:

1°) « Galerij van Gentsche Typen », door wijlen onzen diepbetreurden medewerker Emile Andelhof, groot 216 blz. met portret van den schrijver en 18 illustraties, waarvan de gansche oplage op één maand tijd totaal uitverkocht was.

2°) Het zoo pas verschenen « De Magie van het Poppenspel », dat ook veel bijval geniet. Wij vestigen de aandacht der achterblijvers op het feit dat er nog eenige exemplaren beschikbaar zijn tegen den prijs van Fr. 32 voor de leden en Fr. 35 voor de niet-leden.

Wacht niet te lang uw bestelling over te maken aan den Heer Clement Trefois en te storten op zijn P. C. 111.318, Gent II/S.

De voordrachten ingericht door den Bond, in samenwerking met de Bestuurskommissie van het Museum voor Folklore, werden druk bijgewoond en beleefden veel bijval.

Gedurende den Wintercyclus 1942-1943 hoorden wij :

Op 6 December 1942 :

Van twee Gentsche humoristen, door Prof. Dr Paul De Keyser.

20 December 1942 :

Virginie Loveling als Folkloriste van het Meetjesland, door Dra Rosa Minnaert.

17 Januari 1943 :

Osschaert, door Heer Fernand Van Es.

31 Januari 1943 :

Het Avontuur van Vera-Paz, door Heer Jan Victor De Raedt.

21 Februari 1943 :

Leven en inrichting der Kamers van Rhetorika, door Heer Jos. De Vuyst.

7 Maart 1943 :

De Loterijen in de XVIe eeuw, door Dr Antonin Van Elslander.

21 Maart 1943 :

Het Binnenhuis der Meetjeslandsche hoeve (met lichtbeelden) door Mejuffer Elisabeth Dhanens.

4 April 1943 :

Sinte Brandaan en zijn wonderbare reizen, door Advokaat Jos. Vermeulen.

18 April 1943 :

Hoever staan wij met het Poppenspel (met demonstraties) door Heer Julien Boes.

De Zomerconferenties begonnen op 27 Juni met :

De Varende vrouw, door Heer Fernand Van Es.

Daarop volgden : Op 18 Juli :

Jozef Jacob Kiekepoost, de ontwerpmaker van Oost-Vlaanderen; Een vergeten Gentsch figuur, door Prof. Dr Paul De Keyser.

Op 1 Augustus 1943 :

Volksgewoonten en hygiëne, door Prof. Dr A. J. J. Van de Velde.

15 Augustus 1943 :

Ziekenezorg te Gent in vroegere eeuwen, door Dr Henri Nowé.

29 Augustus 1943 :

De Bouw der Romaansche kerk te Oudenburg, toegelicht aan de hand van Mirakelen, door Drs Maurits Gijseling.

19 September 1943 :

De Vischhandel en het Vischverkoopersambt te Gent, door Dra Lucie Eggermont.

3 Oktober 1943 :

De Gentsche Vleeschhoutersfamilies gedurende zes eeuwen, door Prof. Dr Hans Van Werveke.

17 Oktober 1943 :

von Siebold en de Gentsche hofbouwers 100 jaar geleden, door Heer Jan Victor De Raedt.

31 Oktober 1943 :

Proeve van ontleiding van een Volkskunstvoorwerp uit een Gentsche verzameling, door Prof. Dr Paul De Keyser en

Iets over de Balsamieren en hun Blomme, door Advokaat Jos. Vermeulen.

Al de sprekers, zonder onderscheid, dienen geloofd en gedankt, voor de aantrekkelijke en tevens leerzame manier, waarop zij ons hun wetenschap en bevindingen hebben medegedeeld. Hun verdienste is des te grooter omdat ze allen spontaan en onbaatzuchtig hebben medegewerkt om het succes onzer conferenties te verzekeren en ons tevens te onderwijzen.

De rantsoenering van het papier heeft ons, jammer genoeg, belet al de voordrachten in ons tijdschrift te laten verschijnen. Uitgesteld is echter niet verloren en van zoodra het ons mogelijk zal zijn zullen wij ze in Oostvlaamsche Zanten opnemen. Dit is een belofte voor de toekomst.

De aanstaande Winterperiode 1943-44 vangt op 4 December e.k. aan met als eerste spreker onze erevoorzitter Prof. Dr Paul De Keyser. Daarna komen aan de beurt de Heeren Fernand Van Es, voorzitter, Marcel Daem, Clement Trefois, Drs Van Elslander, Apotheker Jules Mathijs, Jan Victor De Raedt, Dr Henri Nowé, Julien Boes en Kanunnik Van Kerkhove. Wellicht komen daar nog een paar andere sprekers bij. Hoe het ook zij de reeks is van nu af aan indrukwekkend genoeg.

Wij zijn in onderhandeling met den Dienst der Naschoolsche werken tot het bekomen van steun voor dit opvoedend werk en verwachten daarvan een goeden uitslag, hetgeen ons helpen zal onze werking onder dit oogpunt nog meer uit te breiden.

Het Ministerie van Openbaar Onderwijs zond ons de gewone jaarlijksche toelage, zóó voor Bond als voor Museum, en het Stadsbestuur betaalde ook regelmatig de op de begroo-ting voorziene driemaandelijksche voorschotten voor het Museum uit.

De Poppenspelen grepen, zooals voorheen, in het Museum plaats, gedurende Juli en Augustus, en beleefden het gewone succes.

Vocrtaan zal het « Poppenspel van de Folklore », regelmatig 's Zaterdag namiddag vertooningen geven in de scholen, zoewel officieele als vrije, met steun en onder bescherming van den Heer Schepen van Onderwijs.

In het Museum voor Sierkunst der Jan Breydelstraat te Gent werd, op 18 Juli j.l. een tentoonstelling van Volksprenten en Volksbeelden ingericht, met medewerking van den Bond der Oostvlaamsche Folkloristen.

De inrichters, de H.H. Stadsarchivaris Dr Henri Nowé en Conservator van ons Museum Heer Julien Boes, moeten oprecht gelukkiggewenscht voor deze buitengewoon geslaagde tentoonstelling.

En nu blijf ik de traditie getrouw door U, na mededeeling van al het goede, een paar slechte nieuwsjes ter kennis te brengen.

Heer Prosper Luyckx, medestichter van den Bond en gewezen penningmeester heeft, om redenen van persoonlijke aard, zijn ontslag als lid van den Beheerraad en van de Bestuurlijke Kommissie van het Museum ingediend. Met innig spijt is het ons niet gelukt hem op zijn besluit te doen terugkomen. Wij zullen steeds een goede herinnering aan hem bewaren, want Heer Luyckx heeft samen met ons den heldentijd, als ik het zoo noemen mag, van het ontstaan van den Bond en het Museum medebeleefd en wij denken onvrijwillig terug op alles dat wij dan hebben gedaan om tot het bekomen resultaat te geraken. Vriend Prosper, wij hopen uit ganscher harte dat er wel een dag komen zal dat U terug met ons aan de bestuurstafel zult zetelen.

Het tweede slecht nieuws is het volgende. Wij zien ons namelijk, noodgedwongen, verplicht ons tijdschrift nog meer in te krimpen.

Door het steeds nijpender tekort aan papier kregen wij vanwege de overheid het treurig bericht dat wij voortaan slechts viermaal per jaar mogen verschijnen, ieder maal op 24 blz. Dit is een gevoelige vermindering van ons tijdschrift, maar wij hebben toch één troost: Wij zijn de eenigen niet en... wij zullen de schade wel vergoeden van zoodra het ons mogelijk is.

Ziedaar, Mevrouwen en Mijne Heeren, al wat ik U over de werking van ons genootschap, in groote lijnen, had mede te deelen en ik sluit met de hoop dat weldra betere tijden zullen aanbreken en wij alsdan, in volledige samenwerking, onzen geliefden Bond, met al wat er aan verbonden is, nog meer zullen doen bloeien en groeien.

Na een woord van dank van den Voorzitter aan den Sekretaris voor zijn jaarverslag, nam erevoorzitter Prof. Dr Paul De Keyser tijdelijk het voorzitterschap van de vergadering over. Hij verleent opnieuw het woord aan den Heer Sekretaris om verslag uit te brengen over de

Prijsvragen Alfons De Cockfonds 1942.

MEVROUWEN EN MIJNE HEEREN,

Nu blijft mij nog een aangename taak over, namelijk verslag uit te brengen over den uitslag van de door ons uitgeschreven prijsvragen 1942, ten laste van het Alfons De Cockfonds.

Ziehier het rapport van den Heer Prof. Dr Paul De Keyser, erevoorzitter van den Bond, tevens rapporteur van den Beheerraad, in deze kwestie:

« De Bond der Oostvlaamsche Folkloristen schreef voor het jaar 1942, ten laste van het Alfons De Cockfonds, twee prijsvragen uit, handelend a) over Hoevebouw, b) over Sagen in Oost-Vlaanderen.

Op den vastgestelden datum, vóór 31 December 1942, kwamen drie handschriften bij den Heer Lodewijk Verlodt, sekretaris van den Bond, binnen.

Ze hadden alle drie betrekking op prijsvraag b) over sagen in Oost-Vlaanderen, aan vraag a) was dus geen gevolg gegeven.

Deze inzendingen waren de volgende, « Oostvlaamsch Sagenboek » dat als nummer 1 werd gemerkt, « Zuid-Oostvlaand'rens Sagenboek » aan hetwelk nummer 2 werd gegeven en « Waasch Sagenboek » dat nummer 3 kreeg toegewezen.

Het bestuur van den Bond besloot, als jury, beroep te doen op de H.H. Professoren Dr Edg. Blancquaert, der Universiteit van Gent, Dr Robert Foncke, der Universiteit van Gent en Dr René Verdeyen, der Universiteit van Luik, die zich bereid verklaarden als beoordeelaars op te treden.

De toelichting van de prijskamp Nr 2 luidde als volgt : « EEN OOSTVLAAMSCH SAGENBOEK IN DEN AARD VAN HET BRABANTSCH SAGENBOEK VAN ALFONS DE COCK EN ISIDOOR TEIRLINCK. »

De stof moet gansch de provincie Oost-Vlaanderen niet bestrijken : Het land van Aalst, het Land van Dendermonde, het Waasland, het Meetjesland, Gent en omstreken, Zuid Oost-Vlaanderen, kunnen afzonderlijk ook in aanmerking komen.

De Bond ontving van de H.H. Professoren Blancquaert en Verdeyen uitvoerige verslagen. Prof. Foncke, door ziekte, met heelkundige bewerking, belet, nam kennis van de ingezonden handschriften en sloot, door bemiddeling van zijn dochter, Mevrouw E. Luyckx, zich bij het door hem gelezen verslag van zijn collega Blancquaert aan : « hij zou dit verslag zelfs een tikje ongunstiger hebben doen luiden. »

Wij wenschen Prof. Dr Foncke, ons vereerd medelid, een spoedig herstel toe.

Door de voorbeeldige volledigheid van het verslag van Prof. Blancquaert en de nuttige opmerkingen van Prof. Verdeyen werd alles gezegd wat over de ingezonden werken te zeggen was. »

Het ware natuurlijk te lang U deze verslagen in extenso voor te lezen; zij berusten in ons archief en werden ook in het verslagboek van den Bond overgeschreven.

Ik citeer hier echter een paar uittreksels uit beide verslagen. Prof. Dr Blancquaert zegt o.m. :

« Om te besluiten dan het volgende : Ik stel de bekroning voor van het « Waasch Sagenboek » omdat het ons, voor een bepaalde streek, het meest volledige overzicht geeft van den bestaande vertelschat, ik geef echter aan den schrijver ernstig ter overweging om, alvorens tot de publicatie van het werk over te gaan, ook zijn gebied nog eens te bereizen en zijn materiaal met zelf opgeteekende specimens aan te vullen... »

En wat verder... « Ook zou in de inleiding meer naar de wetenschappelijke bronnen moeten verwezen worden waarop schrijvers beweringen, bv. over de geologie en de archeologie van zijn gebied, berusten. »

« Wat nu het « Zuid-Oostvlaanderens Sagenboek » betreft, indien de bedoeling van de prijsvraag geweest was het bestaande materiaal met nieuwe gegevens te verrijken dan zou dit werk de voorkeur hebben verdiend. Het zou, in eenigszins besnoeiden en gecorrigeerden vorm, een wetenschappelijke aanwinst van belang zijn.

Zelfs de onuitgegeven sagen van het « Oostvlaamsch Sagenboek » zouden in Oostvlaamsche Zanten verdienen te worden opgenomen.

Kon men nog twee of drie locale verzamelingen, zooals het « Waasch Sagenboek » en het « Zuid-Oostvlaand'rens Sagenboek » zien tot stand komen b.v. voor het Meetjesland, het Land van Aalst, het land van Dendermonde en de streek tusschen Leie en Schelde, dan zou het oogenblik gekomen zijn voor een Oostvlaamsch Sagenboek in zijn geheel. »

Prof. Verdeyen besluit, op zijn beurt, op de volgende manier :

« Met het besluit van Prof. Blancquaert om antwoord 3 te bekronen, kan ik mij volkomen vereenigen. Het is een afgerond geheel en het is het best bewerkt. Antwoord 2 is echter ook een publicatie waard, onder voorbehoud dan van taalzuivering; zou zelfs verdienen bekroond te worden, indien alleen « onuitgegeven » sagen waren gevraagd, doch dit is niet het geval.

Wordt antwoord 3 bekroond, dan zou het m.i. overweging verdienen aan inzender van 2 te vragen naar het plan van 3 zijn materiaal aan te vullen en aan inzender van 1 om het overige gedeelte van de provincie op dezelfde manier te bewerken.

Op die manier zou men spoedig over een vrij volledig materiaal beschikken dat de grondslag zou vormen van een zuiver wetenschappelijk bewerkte uitgave van of studie over de Oostvlaamsche Sagen. »

In zitting van 9 Mei 1943 sloot het Bestuur van den Bond, voorgelicht door zijn eerevoorzitter, Prof. Dr Paul De Keyser, zich bij de rangschikking, door de geachte juryleden voorgesteld, eenparig aan.

Het bekroonde bijgevolg het antwoord 3 : « Waasch Sagenboek » door Waazenaar II en besloot aanmoedigingspremies toe te kennen aan antwoord 2 : « Zuid Oostvlaand'rens

Sagenboek », onder kenspreuk « Mijn Vlaanderen heb ik hartelijk lief » en antwoord 1 : « Oostvlaamsch Sagenboek » onder kenspreuk « Geen rijker kroon dan eigen schoon ».

De toegekende prijzen bedragen fr. 1.500 voor nr 3 en fr. 250 voor nr 2 en 1.

De Bond neemt zich voor het « Waasch Sagenboek » als uitgave van den Bond in 't licht te zenden. Met stellers van nr 2 en 1 zal hij zich in betrekking stellen om, na revisie, de onuitgegeven sagen, als « Zanten » in ons tijdschrift te laten verschijnen.

Bij de opening van de omslagen met kenspreuken stelde men vast dat de inzender van Nr 3 (Waasch Sagenboek) niemand anders dan de Heer Fernand Van Es, voorzitter van den Bond, bleek te zijn; dat Nr 2 (Zuid Oostvlaand'rens Sagenboek) ingezonden was door Mejuffer Augusta De Clercq, uit Geeraardsbergen en dat Nr 1 (Oostvlaamsch Sagenboek) het werk was van Mejuffer Godelieve De Meyer, uit Zombeke-Waasmunster.

Tot slot wil ik hier nog aan toevoegen dat de Heer Fernand Van Es, onze geliefde voorzitter, bij het vernemen van den uitslag verklaarde dat hij enkel aan den prijskamp had deelgenomen om een voorbeeld aan onze leden-folkloristen te geven en het bedrag van zijn prijs ter beschikking van het Alfons De Cockfonds stelt.

Ik houd er aan, en ik meen daarin in uw aller naam te mogen spreken, onzen voorzitter van harte geluk te wenschen met de bekroning van zijn werk en hem tevens te danken voor de gift door hem aan het Alfons De Cockfonds gedaan.

Eerevoorzitter Prof. Dr Paul De Keyser, tijdelijk voorzitter, wenscht alsdan den laureaat van den prijskamp, Heer Fernand Van Es, hartelijk geluk met zijn werk en het bekomen resultaat.

Hij maakt van de gelegenheid gebruik om hem ook als voorzitter te huldigen.

Ook de beide geprimeerde dames, Mejuffer Augusta De Clercq en Godelieve De Meyer worden gefeliciteerd en de Voorzitter drukt de hoop uit ze op den ingeslagen weg te zien voortgaan. Hij raadt hun tevens aan hun handschrift te herzien en te volledigen, zooals door de juryleden werd vooruitgezet.

Vooraf voor Mejuffer De Clercq die, niettegenstaande haar wankelende gezondheid, de moeilijke reis van Geeraardsbergen naar Gent ondernam, om toch op de plechtigheid aanwezig te zijn, had hij een speciaal woord van waardeering over.

Hij dankte de Heeren juryleden Professoren Dr E. Blancquaert, Dr René Verdeyen en Dr Rob. Foncke voor de manier waarop zij hun lastige taak hadden opgenomen en uitgevoerd.

Daar deze laatste nu totaal hersteld is wordt besloten hem volgend telegram te sturen:

Prof. Dr Robert Foncke,

Prudent Bolslaan, 126, Brussel II.

Algemeene Vergadering Oostvlaamsche Folkloristen vernam met vreugde herstel en wenscht U hiermede vernieuwde werkzaamheid toe.

Verlodt, sekretaris.

Aan Professoren Dr Blancquaert en Dr René Verdeyen zal, in naam van de Algemeene Vergadering, nogmaals een woord van dank worden gestuurd.

Daarna ging Prof. De Keyser over tot het uitreiken der kunstdiploma's aan de geprimeerden.

Heer Advokaat Jos. Vermeulen, ondervoorzitter, neemt nu tijdelijk het voorzitterschap waar, daar er moet overgegaan worden tot de verkiezing van een nieuw beheerder in vervanging van den Heer Prosper Luyckx, ontslaggever, en gedeeltelijke vernieuwing van het Beheer.

Daar geen andere kandidaten worden voorgesteld, verklaart de d.d. Voorzitter de Heeren Dr Nowé, als nieuwe Beheerder en de Heer Julien Boes, Eerw. Heer Gabriël Celis, en de Heeren Ferdinand Van Es en Lodewijk Verlodt, uittreidend, als verkozen.

De d.d. Voorzitter wou graag op folkloristische wijze — dit is met een rijmpje en een versje — de nieuw verkozen leden feliciteeren en deed het — niet zonder humor — door volgende felicitatie-verzen voor te dragen :

DAMES EN HEEREN,

Ik moet eerst U feliciteeren :

Deze verkiezing was een sukses.

Verkozen werd de Heer Van Es;

Die alles weet van Waassche sagen

En goed reeds mende onzen wagen.

Ten tweede, de Eerwaarde Heer Gabriël Celis

Die reeds sinds lang ons part en deel is,

Zonder twijfel en beslist

Een geboren folklorist.

Blijde begroet ik en tevreë,
 Het nieuwe lid Doctor- N o w é;
 Veilig zal, met hem aan boord,
 Varen onze... arke voort.

De Heer B o e s is nummer vier,
 Stellig op zijn plaatse hier,
 Want hij is toch, wis en wel,
 Meester van ons poppenspel.

En, ten vijfde, kom ik tot
 Sekretaris Heer V e r l o d t;
 Voor den Bond, zooals U weet,
 Steeds tot elken dienst bereed.

Zoo, laat me toe dus, Heeren, dat
 'k U allen wensch : Proficiat !

Dit is, Mijnheer de President,
 Het einde van mijn compliment;
 En 'k vraag U wel excuus
 Indien ik, per abuus,
 Heb, buiten recht en wet,
 Dit wordeken op rijm gezet.

Nadat de Heer Van Es terug het voorzitterschap had waargenomen, en namens de verkozenen had bedankt, kwam Heer Verlodt terug aan de beurt om verslag uit te brengen over den financieelen toestand van den Bond :

DAMES EN HEEREN,

Daar onze penningmeester, Heer Clement Trefois, in de onmogelijkheid verkeert op deze algemeene vergadering aanwezig te zijn, werd mij de taak opgedragen, op deze jaarlijksche samenkomst, verslag uit te brengen over den geldelijken toestand van den Bond gedurende het Dienstjaar 1942, dit volgens de cijfers ons door den Heer Trefois overgemaakt:

ONTVANGSTEN :

Batig slot vorig jaar	2.285.10
Subsidie regeering	5.000.00
Bijzondere subsidie regeering	6.800.00
Bijdrage der leden	3.290.00
Verkoop jaargangen en losse nummers Oostvl. Zanten en andere uitgaven van den Bond	3.383.60
Verkoop Galerij van Gentsche Typen	2.774.00

Totaal ontvangsten : 23.532.70

UITGAVEN :

Drukwerk	21.888.05
(waaronder de voornaamste posten zijn :	
Oostvlaamsche Zanten	11.821.35
Galerij van Gentsche Typen	8.328.90)
De andere uitgaven	4.553.90
waaronder :	
Teekenwerk	1.250.00
Onkosten sekretariaat	900.00
Typwerk	375.00
Voordrachten	725.00
Fotos en diapositieven	420.00

Totaal der uitgaven : 26.441.95

Dit maakt een Mali uit van fr. 2.909.25

Dit tekort mogen wij, echter, niet tragisch opnemen daar dit, bij nader onderzoek, niet met de werkelijkheid strookt.

Inderdaad : Wij hebben in 1942, aan drukwerk allerhande fr. 21.880.05 uitgegeven waarin echter de som van fr. 8.238.30 begrepen was, betaald voor het drukken van de « Galerij van Gentsche Typen », door Emile Andelhof.

Op het einde van 1942 waren er slechts een klein aantal dezer boeken verkocht en de opbrengst daarvan staat ook voor 1942 ingeschreven, zooals hierboven vermeld.

BOND DER OOSTVLAAMSCHE FOLKLORISTEN

DIPLOMA

VOOR DEN WEDSTRIJD VAN HET JAAR 19...

De Bond der Oostvlaamse Folkloristen, na in zijn Algemeene Vergadering van kennis te hebben genomen van het oordeel uitgebracht door den Keurraad, bestaande uit

heeft besloten ten laste van zijn Alfons De Cock-fonds, toe te kennen aan

voor

en verleent ten bewijze daarvan dit diploma ~

De Secretaris,

De Voorzitter,

Verkleinde reproductie van het DIPLOMA, dat aan de laureaten en bekroonden van het Alfons De Cockfonds wordt uitgereikt.

Teekening van den Heer Norbert Schepens.

Sindsdien, in 1943 dus, werd de gansche oplage aan den man gebracht, zoals U weet, met het resultaat dat het « schijn-tekort » ruimschoots gedekt werd. Daarover mocht, of kon, er in het verslag 1942, in cijfers althans, niet worden gesproken.

Om te besluiten ben ik dus gelukkig U te kunnen mededeelen dat wij er, financieel gesproken, goed voorstaan en de toekomst met blij gemoed mogen tegemoet zien.

BEGROOTING VOOR HET DIENSTJAAR 1944.

UITGAVEN :

Vermoedelijk overschot 1943	2000,00
Toelage der Regeering	5000,00
Bijzondere toelage	6800,00
Bijdrage der Leden en Beschermleden	3000,00
Verkoop monografieën en Oostvl. Zanten	500,00
Onvoorzien	700,00

Totaal fr. 18.000,00

ONTVANGSTEN :

Drukkosten Oostvlaamsche Zanten	12.500,00
Alfons De Cock-Fonds	1000,00
Bureelkosten	900,00
Propaganda, Opzoekingen, bijz. uitgaven enz.	2000,00
Aankoop van boeken en fotomateriaal	600,00
Onvoorzien	1000,00

Totaal fr. 18.000,00

Gent, den 31 Oktober 1943.

De Penningmeester : CLEMENS V. TREFOIS.

De Heeren Jules Mahy en Gaston Van Peteghem worden als controleurs der rekeningen aangeduid. De Heer Voorzitter dankt beide Heeren voor hun toewijding.

Als laatste spreker trad op M^r J o s V e r m e u l e n, ondervoorzitter van den Bond, met

« Iets over de Balsamieren en hun Blomme ».

Eén van de vijf rederijderskamers van Gent, aldus de voordrachtgever, was de genaamde « Jezus metter Balsem-bloem » in 1492 op initiatief van den Hertog van Burgondië, Filips de Schoone, in 't leven geroepen. Dat zou een Souvereine Kamer voor al de Nederlandsprekende gewesten worden. Ze werd gevestigd te Gent in 't Prinsenhof.

De kapelaan van den vorst werd als eerste « Prince » van de kamer aangesteld. De leden van die nieuwe kamer werden « de Balsamieren » genaamd. Het blazoën van die rederijderskamer is echter niet tot ons gekomen, dus ook geen afbeelding van die « balsem-bloem ».

Er is dus twijfel over de identiteit van die bewuste bloem. Want, verscheidene, in ons land gekweekte of inheemsche bloemen als de Balzamieren (Balsamina Impatiens, zoowel de hortensis als de glandulifera, springkruid), of als de Boerenbalsem (Mentha Crispa), de Tuinbalsem (Balsamita Suaveolens) en andere nog, komen niet in aanmerking.

Spreker tracht uit te maken welke bloem hier wordt bedoeld, en komt tot het besluit dat het de bloem is van een balsemboom, en wel bepaald van den Balsamodendron opobalsamum. Dit steunt hij op het feit dat alleen die balsembloem in verband kan worden gebracht met eene Jezuslegende, en zij alleen ons dus ook de samenkoppeling van die twee elementen uit den samengestelden naam van de rederijderskamer kan verklaren.

Het betreft de legende namelijk gewezen rond den balsemtuin van Matarieh in Egypte, de plaats waar, volgens een eeuwenoude overlevering, de Heilige Familie, tijdens hare vlucht zou hebben verbleven en waar het Kindeke Jezus eene bron zou hebben doen ontspruiten zonder welks wateren de aldaar geplante balsemboomen geen balsem konden voortbrengen. Uitsluitend die balsem werd langen tijd in de Kerk voor de bereiding der Heilige Zalven gebruikt; maar meer nog, Matarieh en zijn balsemtuin werd, na de kruistochten, één der Heilige Plaatsen, die door de Pelgrims naar 't Heilig Land het meest werden bezocht.

Die legende was dus, door de reizigers naar hier overgebracht, ook in onze streken bekend; onder meer door het verhaal dat de befaamde Gentsche edelman Joos van Ghistele van zijn reis naar het Heilig Land had gemaakt, enkele jaren vóór de stichting van de bewuste Kamer « Jezus met de Balsembloem ».

Dit interessante « Voyage van Mher Joos van Ghistele » werd reeds in handschrift zeer druk verspreid, en moet dus ook zijn gekend geweest door den opsteller der statuten — en waarschijnlijk ook de naamgever — van de nieuwe rederijderskamer, den geestelijke Pieter Aelters.

Deze legende is in onze streken niet meer van algemeene bekendheid, daardoor is wellicht de betekenis van den bloemennaam ook verloren gegaan.

De geleerde conferencier mocht zich in een meer dan verdiend succes verheugen en werd door den voorzitter warm geluk gewenscht met zijn leerrijke en buitengewoon interessante lezing.

Na een woord van dank aan de talrijk opgekomen leden en vooral aan de verschillende sprekers, verklaarde de Heer Voorzitter Van Es deze buitengewoon goed gelukte algemeene vergadering, om kwart voor één uur, als gesloten.

De Sekretaris : LODEWIJK VERLODT.

Aan onze Lezers.

Voortaan zullen we, tot ons spijt, maar om de drie maanden meer mogen verschijnen, met nummers van 24 bladzijden. Dit nummer, dat slechts over twee maanden loopt telt daarom ook maar zestien bladzijden. Onze lezers gelieven ons te verontschuldigen; het is niet onze fout, de tijdsomstandigheden en de papiernood zijn er de oorzaak van.

We herinneren er ook aan dat onze sinds lang aangekondigde separaatuitgave « De Magie van het Poppenspel » van de pers is gekomen en algemeen door de kritiek goed wordt onthaald. Wie nog bediend wil geraken spoedde zich in te teekenen bij onzen penningmeester. Voor de leden 32 fr. voor de anderen 35 fr.

INHOUDSTAFEL.

Jaargang 1943.

	Bladz.
Gessler (J.). — De Legende van de « Hoofdbrugge » te Gent	1-10
Nowé (Dr Henri). — De Gentenaars en de Processie van Doornik	11-24
Van Es (Fernand). — Sint Bertulfus, beschermheilige van Gent en kloppgeest	25-32
De Keyser (Prof. Dr P.). — Bij de honderdste verjaring van de Gentsche Feesten (1843-1943)	33-39
Buvé-Pauwels (Albert). — Over Reglementatie en Controlediensten	40-41
Vermeulen (J.). — Kerkpatronen, Bedevaartplaatsen en Devotieoorden in Vlaanderen (5 ^e bijdrage)	49-60
Lievevrouw-Coopman (Lod.). — De Bijnamen der Gentenaars	61-69 73-80 103-109
X. — Nog de « Bijnamen der Gentenaars »	109
Mahy (J.). — Terechtwijzing bij de « Bijnamen der Gentenaars »	110
Buvé-Pauwels (Albert). — Waassche Barden en Liedjeszangers	81-86
Vanden Abeele (Alberik). — Een Zwerverstypje uit Steenhuize-Wijnhuize : Nard Klodde	87-90
Celis (G.). — Nog iets over de legende van de « Hoofdbrugge » te Gent	95-96
Minnaert (R.). — Verklaring en Oorsprong van een twaalfstal Vlaamsche Spreekwoorden en Gezegden	97-102
Gysseling (Lic. Maurits). — Nota's, aan de hand van mirakelen, over den bouw van een kerk te Oudenburg in de 11 ^e eeuw	111-115
Vermeulen (Jos). — Een onbekend dokument over het Kinderen Alijns Hospitaal	121-125
ZANTEN.	
Clybouw (K.). — Aftelrijmpjes uit Breedene-aan-Zee	42-44
Vande Vyver (Ferd). — Supporters te Zeveneeken	44

OORLOGSFOLKLORE.

Smokkelen (P. d. K.)	47
Recept om een oorlogskoek te bakken (L. V.)	47
Rantsoeneering-raadsel (F. D. C.)	48
Boeren in Oorlogstijd (J. V.)	48
Een verjongingskuur (J. M.)	48
Een nieuw scheldwoord (A. D. D.)	96

UIT DEN INVENTARIS VAN HET FOLKLORE-MUSEUM TE GENT.

Wolfjizers en Schietgeweren (P. D. K.)	70-72
--	-------

BOEKBESPREKINGEN.

Trefois (Cl. V.). — Van Komwoning tot Vlaamsche Boerderij. Bijdrage tot de Geschiedenis der Plattelandsche architectuur in Vlaanderen (F. V. Es)	45
Hiel (Mevrouw Laura). — Zing Mee! II en III (F. V. Es)	45
Schuyter (Jan De). — Antwerpsche Typen (L. L. C.)	46
Vijver (Ferdi Van de). — Spreuken, Gezegden, Rijmpjes, Liedjes en Vertellingen uit de Ledegouw. (F. V. Es)	46
Defraye (Leon). — Deerlijksche Zanten. (F. V. Es)	46
Schijndel (H. W. Van). — Hoogstraten's Oude Huizen en Families, II. (F. V. Es)	47
Lindemans (Lk. ing. Paul). — De Vlaamsche Landbouw in het Verleden. (F. V. Es)	118
Hiel (Mevrouw Laura). — Zing Mee! IV. (F. V. Es)	119
Defraye (Leon). — De Leie in de Letterkunde. (F. V. Es)	119
Defraye (Leon). — Deerlijk's Plaatsnamen. (F. V. Es)	119-120
Ladrière (René). — Miscellanea. (F. V. Es)	120
Vijver (Ferdi Van de). — Onder den Toren. (F. V. Es)	120
Sinninghe (J. B. W.). — Vijftig Nederlandse Sprookjes. (F. V. Es)	120

IN MEMORIAM.

Gustaaf Vigoureux. (F. V. Es)	72
Alexis Callant. (F. V. Es)	90
Prof. Erich Röhr. (P. D. K.)	90
Alfons Van Aise (J. V.)	115

PERSONALIA.

Huwelijk van heer M. Daem met Mejuffer M.-L. Verbaere.	60
--	----

BONDSLEVEN.

Aan onze Lezers	39, 135
Alfons de Cockfonds. Prijsvraag 1943 over Kinderspelen.	48
Bibliotheek van den Bond.	118
Verslag Algemeene Jaarlijksche Vergadering 1943. (L. Verloot)	125-135

VARIA.

Galerij van Gentsche Typen.	10, 41
Jaarboek van de « Fonteyne ».	10
De Magie van het Poppenspel.	80
Oostvlaamsche Folkloristische Bibliografie (4 ^e vervolg).	91-95
Twee Tentoonstellingen te Gent. (V.)	116-117

ILLUSTRATIES.

De Hoofdbrug te Gent	tegenover	4
De Vader door zijn Zoon onthoofd	tegenover	4
Wolfjizer		70
Schietgeweer		71
Bernard Desmet. De Liereman met zijn Orgelke	tegenover	88
Bernard Desmet. De Leurder met zijn Wijmenmand	tegenover	89
Diploma van het Alfons de Cockfonds (N. Schepens)		133